

«سلام» ویژه «زیارت» ضمیمه روزنامه قدس

■ چهارشنبه ۱۸ اسفند ۱۳۹۵ ■ ۹ جمادی الثانی ۱۴۳۸ ■

■ ۸ مارس ۲۰۱۷ ■ شماره ۶۶ ■

کاشی‌های زرین فام در حرم مطهر اوج هنر کاشیکاری هستند

بلوغ رنگها

دلم را پاک گردان

اللَّهُمَّ طَهِّرْ لِي قَلْبِي وَ طَهِّرْ لِي لِسَانِي مَدَحَتَكَ
لِي صَدْرِي وَ اجْعَلْ عَلَيَّ لِسَانِي مَدَحَتَكَ
وَ مَحَبَّتَكَ وَ الْإِنِّاءَ عَلَيْكَ فَإِنَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا
بِكَ وَ قَدْ عَلِمْتُ أَنَّ قَوَامَ دِينِي التَّسْلِيمُ
لِأَمْرِكَ وَ الْإِتِّبَاعُ لِسُنَّةِ نَبِيِّكَ وَ الشَّهَادَةُ
عَلَى جَمِيعِ خَلْقِكَ اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ لِي شِفَاءً
وَ نُورًا إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

خدایا مرا پاک کن و دلم را پاک گردان و
سینه‌ام را بگشا و مدح و محبت و ثنایت را بر
زبانم جاری ساز که نیرویی جز به تو نیست،
به یقین دانستم که پایه و اساس دین من
تسلیم بودن به فرمان تو، و پیروی از راه و
رسم پیامبرت، و گواهی بر تمام خلق توست.

هشتمین ستاره در آسمان فیروزه و لبخند

رأجله ندافی مقدم

قطعه‌ای از بهشت، باید هم این گونه باشد.
و مگر می‌شود قطعه‌ای از بهشت روی زمین باشد و
شلوغ نباشد؟!
آنجا همیشه شلوغ است و چه زیباست که این حالت
توفانی همیشه در سیطره‌ای عرفانی است. وقتی که
می‌رسی و روبه روی ضریح می‌ایستی؛
وقتی که می‌بینی دست‌های قد کشیده را که به طرف
ضریح می‌روند؛
وقتی می‌بینی ضریح نقطه‌ای شده است شبیه به مرکز
یک پرگار و گویی تمام اشیا در اطراف را به طرف خود
می‌کشد؛
وقتی می‌بینی حتی انگار آینه کاری‌ها و نقش و نگارها
دوست دارند کنده شوند و به طرف ضریح بروند و حتی
تمام حروف و واژه‌های متبرک در اطراف دوست دارند
به حرکت درآیند؛

وقتی حس می‌کنی این مرکز ثقل منتظر آمدنت بوده
است و وقتی حس می‌کنی، غریب تویی همچنان غریب
است و تمام این آشنایان، تمام روشنایی‌ها، مثل وطن
اونیست؛
اینجاست که چشم‌هایت خود به خود می‌جوشند و
دست‌هایت به طرف ضریح قد می‌کشند؛ گویی این
غریب، تمام غربا را در آغوش مهربان خود کشیده است.
حاجت را بگویی یا نگوئی مهم نیست؛
سلام که دهی، حس می‌کنی آنجا وطن توست.
تنها کافی است بگویی «السلام علیک یا علی ابن موسی
الرضا المرزقی».

آقایم! با تو، زانوان لرزانم به آرامش، رضا می‌دهند و
چشمان شناور در غروب، بهجتنی سبز را تجربه می‌کنند.
من با تو، آینه ای می‌شوم تن شسته از غبارها و زنگارها؛
آن گونه که آفتاب، سلول‌های جانم را شعر می‌شود.
تو را در زمستان‌های سرما و سکوت، صدا کرده ام؛ با
دستانی از حاجت و در بهاری از اجابت، غوطه خورده‌ام.
از مدینه تا توس، مرور می‌کنم و ثانیه‌های سترگ
ولایت را می‌ستایم.

تو، هشتمین ستاره‌ای در آسمان فیروزه و لبخند. رودها
همچنان بزرگی ات را در غرقه‌های آب، روانند. می‌آیی
و دروازه‌های آفتاب گشوده می‌شوند.

زمین، ریشه علوی ات را بر خویش می‌بالد. آسمان،
شاخه‌های هاشمی ات را به تحسین، ستاره می‌پاشد
ای آن که ابهت بی‌بدیلت، تار و پودمان را به سکوت
می‌خواند؛ ای آن که زمزمه نامت، وسیع‌مان می‌کند،
باران کرامت را بر ما بگستران تا از تشویش این همه،
در دور دست آرامش ساکن شویم. ما را بخوان به بلندی
افق دریایی ات و از انزوی این همه تاریکی، رهایمان
کن.

مجمع‌های میان راهی امام رضا (ع) میزبان همیشگی زائران هستند

ایستگاه اطمینان و آسودگی

زهرا چکنه

شاید برایتان جالب باشد که بدانید ایجاد راه و
ساختمان‌های بین راهی در سرزمین ایران پیشینه‌ای
کهن دارد. ایرانیان در مسیر و فواصل معین، مکان‌ها
و اطراق‌گاه‌هایی را ایجاد کرده بودند که محل توقف
و آسایش مسافران و کاروان‌های تجاری و بازرگانی
بوده است.

این روزها که به واپسین روزهای سال ۹۵ نزدیک
می‌شویم، بازار سفرهای نوروزی هم در حال رونق
گرفتن است زیرا تعطیلات دو هفته‌ای این ایام زمان
مناسبی برای سفر و گشت و گذار است.

در بین شهرهای مختلف کشور، مشهد مقدس به
خاطر وجود مرقد مطهر حضرت رضا(ع) جایگاه
ویژه‌ای را به خود اختصاص داده است و شاهد
آن هستیم که طی سال‌های مختلف، مشهد جزو
سه شهری است که در ایام نوروز میزبان بیشترین
مسافران نوروزی بوده است.

یک پیشنهاد خوب

اگر از همین حالا برنامه سفر به مشهد مقدس و
زیارت بارگاه منور رضوی را چیده‌اید به شما پیشنهاد
می‌کنیم که در بین مسیر و برای استراحت و رفع
خستگی به مجتمع‌های میان راهی که در مسیرهای
منتهی به مشهد مقدس ایجاد شده است، سری
بزنید و از خدماتی که در این مجتمع‌ها به عموم
افراد ارائه می‌شود، استفاده کنید.

این مجتمع‌ها با دارا بودن قسمت‌هایی مانند
نمازخانه، سرویس بهداشتی، واحدهای تجاری،
رستوران، واحد اقامتی و انباری و آلاچیق علاوه بر
ایجاد رفاه و آسایش زائران، زمینه اشتغال عده‌ای را
نیز در مناطق محروم فراهم آورده است.

از جمله اهداف ساخت مجتمع‌های میان راهی امام
رضا (ع) می‌توان به فراهم کردن اسباب آسایش
بیشتر زائران، رانندگان و مسافران با ارائه خدمات
متمركز و مناسب، فراهم سازی امکانات مناسب
برای اقامه نماز و گسترش فرهنگ آن و جلوگیری
از پراکندگی واحدهای خدماتی در طول جاده‌ها
و تمرکز آن‌ها در یک مکان اشاره کرد.

سه مجتمع میان راهی در راه است

در حال حاضر ۲۲ نمازخانه و مجتمع میان راهی
به همت سازمان عمران و توسعه خراسان وابسته
به آستان قدس رضوی در مسیرهای پرترددی که

زائران از طریق آن به مشهد مقدس می‌آیند، ساخته
شده است و در آینده نزدیک هم سه مجتمع میان
راهی دیگر در مسیرهای گرگان به مشهد، تهران به
مشهد و منطقه مرزی سیستان و بلوچستان به بهره
برداری می‌رسد.

همچنین به دستور حجت‌الاسلام والمسلمین سید
ابراهیم رئیسی تولیت آستان قدس رضوی کارهای
عملیاتی و مطالعاتی برای احداث پنج مجتمع میان
راهی دیگر در مسیرهایی که زائران به مشهد مقدس
می‌آیند، شروع شده است که پس از تأیید، کارهای
عملیاتی آن آغاز می‌شود. به گفته مسؤولان آستان
قدس رضوی، ایجاد مجتمع‌های میان راهی یکی از
اولویت‌ها و برنامه‌های اساسی آستان قدس رضوی
برای خدمت رسانی بهتر به زائران حضرت رضا (ع)
است که در آینده تعداد این مجتمع‌های میان راهی
افزایش قابل توجهی را خواهد داشت.

مسیرهای مجتمع‌های میان راهی

در حال حاضر مجتمع‌های میان راهی که توسط
آستان قدس رضوی به بهره برداری رسیده است در
کیلومتر ۸۵ محور طبس - دیهوک (۴۴۸ کیلومتری
مشهد)، کیلومتر ۱۵ محور اسلامیه - باغستان (۳۱۸

کیلومتری مشهد)، کیلومتر ۴۷ محور تربت حیدریه
- گناباد (۲۰۶ کیلومتری مشهد)، محور تربت
حیدریه - مشهد (۷۵ کیلومتری مشهد)، محور
خوسف - خور (۶۰۰ کیلومتری مشهد)، کیلومتر ۸۵
محور سبزوار - شاهرود (۳۰۵ کیلومتری مشهد)،
محور عشق آباد - بردسکن (۴۴۵ کیلومتری مشهد)،
محور قاین - گناباد (شهر خضری، ۳۱۵ کیلومتر
مشهد) واقع شده است.

برخی دیگر از این مجتمع‌ها هم در محور یزد -
طبس (۶۸۸ کیلومتری مشهد)، کیلومتر ۹۰ محور
آشخانه - گالیکش (۴۲۰ کیلومتری مشهد)،
کیلومتر ۱ محور بردسکن - کاشمر (۲۶۵ کیلومتری
مشهد)، کیلومتر ۵۰ محور بیرجند - نهبندان (۵۴۵
کیلومتری مشهد)، کیلومتر ۳ محور قاین - بیرجند
(۳۷۵ کیلومتری مشهد)، محور سرخس - مشهد
(۷۵ کیلومتری مشهد)، کیلومتر ۳ محور بشرویه -
طبس (۴۴۵ کیلومتری مشهد)، کیلومتر ۱۰ محور
دامغان - شاهرود (۵۳۸ کیلومتری مشهد)، کیلومتر
۱۲ محور بجنستان - فیض آباد (۲۸۵ کیلومتری
مشهد)، کیلومتر ۱۱ محور چناران - قوچان، کیلومتر
۲۵ محور تربت جام - فریمان و پارک جنگلی
نهبندان است.

قرائت دعا و زیارت

دعای کمیل

علی خوشچهره / پنجشنبه - ساعت ۱۹:۳۰ - رواق امام خمینی (ره)
جعفر ملائکه / ساعت ۲۱:۳۰ رواق دارالحججه

دعای ندبه

امیر عارف / جمعه - اول طلوع آفتاب
مناجات خوانی

سعید حدادیان / جمعه - ساعت ۳:۳۰ بامداد

■ قرائت زیارت امین الله همه روزه بعد از نمازهای یومیه

■ اقامه نماز جماعت دوم همه روزه ۲۰ دقیقه بعد از اذان صبح در رواق دارالمرحمه

پاسخگویی به پرسش‌های شرعی

ارایه خدمات شبانه روزی پاسخگویی به پرسش‌های شرعی
در دفاتر پاسخگویی به پرسش‌های دینی حرم مطهر رضوی و سامانه تلفنی
۰۵۱-۳۲۰۲۰

■ سخنرانی و بیان احکام و معارف دینی ویژه خواهران همه روزه قبل از نماز ظهر
و عصر و مغرب و عشا در رواق‌های دارالحکمه و حضرت معصومه(س)

ویژه برنامه سخنرانی و بیان معارف دینی

سخنرانی: حجت‌الاسلام والمسلمین محسن حسین زاده

چهارشنبه ساعت ۱۰:۵۰

سخنرانی: حجت‌الاسلام والمسلمین عبدالحمید واعظ
شهیدی

چهارشنبه تا جمعه - ساعت ۱۶:۴۰

سخنرانی: حجت‌الاسلام والمسلمین کاظم راشدیزدی

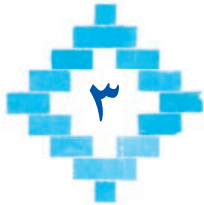
چهارشنبه تا جمعه - ساعت ۱۸:۱۵

سخنرانی و بیان احکام و معارف دینی ویژه خواهران همه روزه
قبل از نماز ظهر و عصر و مغرب و عشا در رواق‌های دارالحکمه و
حضرت معصومه(س)

مرکز مشاوره حرم مطهر رضوی

ارایه خدمات رایگان مشاوره فردی در حوزه‌های
خانوادگی، تربیتی و بالینی
ویژه عموم زائران در مرکز مشاوره حرم مطهر رضوی
همه روزه به جز ایام تعطیل - ساعت ۸ تا ۱۹

کاشی‌های زرین فام در حرم مطهر اوج هنر کاشیکاری هستند

بلوغ رنگ‌ها

فاطمه عامل نیک

حرم مطهر امام رضا (ع) نمادی از معماری دوره اسلامی است که آثار تزیینات معماری ده قرن اخیر را می‌توان بر بناهای آن مورد بحث و بررسی قرار داد. کاشی، شاخص‌ترین عنصر تزیینی در معماری حرم مطهر رضوی است که سابقه استفاده از آن به سده پنجم هجری برمی‌گردد. این عنصر تزیینی با توجه به کاربری خاص بنا از طرح‌ها و نقوش خاصی نیز پیروی می‌کند.

در میان انبوهی از مصالح معماری چون گل، گچ، خشت، سنگ، چوب و غیره، کاشی نقش عمده‌ای ایفا می‌کند، در حقیقت کاشی مکمل کار در معماری است و هنرمندان ما به شایستگی تشخیص داده‌اند که در یک کشور اسلامی یا در مجموع جهان اسلام یگانه عصری که می‌تواند اهداف هنر اسلامی را آشکار کند، کاشی است. آثار گرانبهایی از این عنصر معماری و تزییناتی در بیشتر اماکن متبرکه کشورهای اسلامی مشاهده می‌شود که همه آن‌ها حاصل توانایی هنرمندانی است که زندگی خود را وقف هنر کردند و رسالت خود را در قبال جامعه اسلامی و اهداف هنر اسلامی از طریق هنر کاشیکاری انجام دادند.

توسعه حرم مطهر رضوی در طول حیات جمهوری اسلامی ایران ادامه داشته است و هنوز نیز ادامه دارد؛ در نتیجه نوع معماری و متعلقات آن از جمله کاشیکاری‌ها، در طول تاریخ به سبک‌ها و روش‌های مختلفی انجام شده است و هر حکمرانی که دست

به آفرینش هنری در این آستان زده، تمام توان خود را برای خلق بی بدیل ترین اثر زمانه اش به کار برده است. شناخت انواع کاشیکاری و نقوش آن‌ها و آرایه طبقه بندی با توجه به عوامل بصری و دوره‌های تاریخی این آستان امری مهم و پراهمیت است. در این میان، شکوه هنر کاشیکاری را می‌توان در کاشی‌های زرین فام حرم حضرت رضا(ع) مشاهده کرد.

کاشی‌های زرین فام حرم حضرت رضا(ع) از سال ۵۱۲ تا ۶۱۲ هجری ساخته شده‌اند. این کاشی‌ها در مجموعه حرم مطهر در محراب‌های زرین فام و ازاره‌ها به کار رفته‌اند و در چهار گروه کاشی زرین فام ناودانی، کاشی نیم ستونی زرین فام، کاشی قالبی برجسته، کاشی‌های ستاره‌ای و هشت ضلعی طبقه‌بندی می‌شوند.

کاشیکاری، راهی دراز طی کرده تا توانسته جای خود را در تزیینات معماری اسلامی به عنوان اصلی‌ترین عنصر تزیینی به خوبی باز کند.

در اوایل دوره اسلامی، استفاده از لعاب‌های رنگی منحصر به ظروف سرامیکی و سفالی بود، اما بتدریج این لعاب‌ها روی بدنه‌های کاشی و آجر نیز به کار برده شدند.

کاشی‌های زرین‌فام از اوایل قرن هفتم در معماری ایران مورد استفاده قرار گرفته‌اند. رنگیز زرین فام از ترکیبات نقره و مس است؛ زمانی که عملیات احیا در کوره در دمای حدود ۸۵۰ تا ۹۰۰ درجه صورت

می‌گیرد، این ترکیبات به دلیل نبود اکسیژن کافی در فضای کوره و با از دست دادن اکسیژن به شکل لایه فلزی نازکی در لعاب رسوب می‌کنند. این لایه بسیار نازک، انعکاس‌های رنگارنگی در سطح کاشی ایجاد می‌نماید.

قسمت عمده‌ای از این کاشی‌ها به قرون ششم تا هشتم هجری تعلق دارند؛ کاشی‌های زرین فام حرم حضرت رضا(ع) از سال ۵۱۲ تا ۶۱۲ هجری به وسیله ابوزید سفالگر و محمدبن ابی طاهر ساخته شده‌اند. به سبب توجه حکمرانان و هنرمندان، کاشی‌های زرین فام بسیار نفیسی از دوره‌های مختلف در حرم امام رضا(ع) موجود است، به گونه‌ای که کهن ترین تزیینات معماری در مجموعه حرم مطهر را می‌توان متعلق به کاشی‌های زرین فام دانست.

البته برخی از آن‌ها طی توسعه فضای حرم از جای اصلی خود برداشته شده‌اند و نمونه‌های بازسازی شده در جای آن‌ها قرار گرفته‌اند.

این کاشی‌ها در مجموعه حرم مطهر در محراب‌های زرین فام و ازاره‌ها به کار رفته‌اند. کاشی‌های زرین فام که در طول زمان آسیب دیده بود، در دوره‌های مختلف مورد مرمت و بازسازی قرار گرفته است.

کاشی‌های زرین فام حرم مطهر را می‌توان در چهار گروه طبقه‌بندی کرد:

■ کاشی زرین فام ناودانی

این کاشی‌ها قدیمی‌ترین نوع کاشی‌های زرین فام هستند؛ این کاشی‌ها لعاب زرین فام با طیف رنگی زرد طلایی تا قرمز مایل به قهوه‌ای و نقوش‌های تزیینی گیاهی با حاشیه باریک کتیبه دار دارند. ابعاد آن‌ها ۲۷ در ۱۰ سانتیمتر است.

■ کاشی نیم ستونی زرین فام

این کاشی‌ها جزئی از ساختار محراب‌های زرین فام بوده‌اند، تاریخ ساخت آن‌ها با محراب‌ها یکی است؛ هم اکنون شمار معدودی از آن‌ها باقی است.

■ کاشی قالبی برجسته

این نوع کاشی‌ها در دو دسته محراب‌ها و کاشی‌های حاشیه ای کتیبه دار در بالای ازاره با لعاب زرین فام و لاجوردی در خور توجه هستند.

■ کاشی‌های ستاره‌ای و هشت ضلعی

با یک نوار باریک کتیبه در حاشیه و نقوش تزیینی گیاهی در وسط آن به قطر ۱۹ تا ۲۱ سانتیمتر، ساخته دست استادان هنرمند سده‌های ششم، هفتم و دوازدهم هستند.

نقاش کتیبه‌های کاشی

درباره زندگی محمد حسن رضوان کاشیکار حرم امام رضا(ع)

است که نمونه‌هایی از آن در صحن‌ها و رواق‌های امام رضا(ع) و در دانشگاه رضوی وجود دارد. رضوان پیش از اینکه به خدمت آستان قدس درآید، در خیابان امام رضا مشهد با برادران پیراسته و از رنگ نگارستانی تشکیل داده بودند و بیشتر در خانه‌ها کار می‌کردند، ولی نیم قرن پیش به آستان قدس رضوی آمد و مشغول کار شد. در این مدت وی طرح‌ها و کتیبه‌هایی را طراحی کرد که برای مثال می‌توان از کتیبه‌های دارالذکر و سر در موزه و گنبد الله‌وردیخان نام برد. وی همچنین در خط ثلث استاد بود. رضوان علاوه بر خدمات خود در آستان قدس رضوی، کارهای هنری فراوانی در استان‌های اصفهان، فارس و خراسان انجام داده است.

گروه وسیعی از آثار رضوان، کتیبه‌های اوست که اغلب به قلم ثلث و بندرت کوفی نوشته شده است؛ از مهم‌ترین کتیبه‌ها و کاشیکاری‌های وی، می‌توان به سقف گنبد الله‌وردیخان، سردر غربی ساختمان کتابخانه قدیم و صحن امام خمینی(ره) حرم امام رضا(ع) و مسجد بالاسر اشاره کرد.

این هنرمند گرانقدر، پس از سال‌ها ارادت و خدمت، دهم آذر ۱۳۶۳ شمسی در ۷۵ سالگی به سوی معشوق ازل شتافت و در صحن آزادی حرم مطهر ثامن الحجج(ع) به خاک سپرده شد.

گنجینه

اوج نوآوری در آثار قرآنی

آرزو مستأجر حقیقی

گنجینه هدایای مقام معظم رهبری موزه آستان قدس رضوی، مکانی است که در آثار آن، تجربه، نوآوری و ذوق استادکاران زبردست تلفیق و اثری فاخر خلق شده است. مکانی مملو از آثار هنری همچون تابلوهای خط و تذهیب، نقاشی، معرق چوب و صدف، تابلو فرش و... که توسط سران کشورهای خارجی، شخصیت‌های برجسته ایرانی و خارجی، هنرمندان و ارادتمندان به رهبر انقلاب اهدا شده است و معظم‌له نیز آن‌ها را به مجموعه آستان قدس رضوی اهدا کرده‌اند. هر کدام از این اشیا، نفاست خاصی دارد، اما آثاری که با کلام وحی و هنر اصیل خوشنویسی مزین شده‌اند، از جایگاه ویژه‌ای برخوردارند چرا که نور معنویت را راهی دل‌ها و روح را به پروازی آسمانی میهمان می‌کنند. در این مجال، به معرفی سه اثر از آثار قرآنی منحصربه‌فرد این گنجینه می‌پردازیم؛ گنجینه‌ای که در طبقه همکف ساختمان موزه قرآن و نفایس این آستان مقدس در صحن کوثر حرم مطهر رضوی پذیرای علاقه‌مندان است.

■ پیوند هنر و فناوری

«قرآن روی تراشه سیلیکونی با فناوری نانو»، از جمله آثاری است که چشمان بازدیدکنندگان این گنجینه را محو تماشای خود کرده است. این اثر، کوچک‌ترین قرآن کامل موزه قرآن و نفایس آستان قدس رضوی به‌شمار می‌رود. در آن با بهره‌گیری از فناوری نانو، متن کامل قرآن روی تراشه سیلیکونی توسط متخصصان توانمند کشورمان، در ابعاد ۱۰×۱۸ میلی‌متر، حکاکی شده است. در کنار این اثر، شیء نفیس دیگری با عنوان «خوشنویسی سوره بقره روی سنگ تراشیده نشده» در معرض دید فرهنگ‌دوستان قرار دارد. اثری که در آن، دو جزء اول و دوم قرآن کریم به طول ۳۵ سانتیمتر، عرض ۶ تا ۱۹ سانتیمتر و ضخامت ۵/۵ سانتیمتر به خط نسخ بر روی سنگ تراشیده نشده، کتابت شده است. خواندن آیات نوشته شده بر روی این سنگ که در داخل قابی خاتم قرار دارد، با چشم غیرمسلح بسختی امکان‌پذیر است. این اثر در دی ماه ۱۳۸۹ توسط سیدحسین پوررضوی ساخته و در خردادماه ۱۳۹۰ به مقام معظم رهبری اهدا شده است.

■ دُرهای چشم‌نواز

تابلوی نفیس «قرآن کریم بر روی دُر نجف»، شاهکاری است که توجه عموم زائران داخلی و خارجی را به خود جلب کرده است. در این اثر، قسمتی از یک جزء قرآن، با ظرافتی خاص بر روی قطعه سنگی از دُر نجف حکاکی شده است. در مجموع، ۸۵ قطعه درشت دُر نجف در این تابلو چشم‌نوازی می‌کند که هر پنج قطعه از این سنگ‌ها در شکلی تزیینی از نوار فلزی، به شکل یک گل درآمدہ است. بدین ترتیب ۱۷ گل پنج‌پر در قالب کلاز بر روی زمینه چوب مزین به نقوش ختایی و معرق، در این اثر فاخر جاجوش کرده است. این تابلو درون کیسه‌ای پارچه‌ای از مخمل سبز جای گرفته و عبارت «القرآن الکریم» بر روی آن گلدوزی شده است. در مرکز آن نیز عبارت‌های «القرآن الکریم»، «منحوت علی در النجف بأیدی حرفیین نجفیین» و «مقدم السماحة آیة الله السید علی الخامنئی قائد الجمهوریة اسلامیة ایرانیه من العلامة الدكتور السید محمد بحر العلوم ۱۴۲۵هـ، ۲۰۰۴م»، نوشته شده است. این اثر به طول ۷۰/۸ سانتیمتر، عرض ۵۱/۲ سانتیمتر و همچنین قطر ۶/۵ سانتیمتر در زمینه‌ای چوبی مشبک با قابی برجسته طراحی و ساخته شده است. این تابلوی کم‌نظیر در سال ۱۳۸۲، توسط مرحوم دکتر سیدمحمد بحر العلوم به مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) اهدا شد که معظم‌له آن را به موزه آستان قدس رضوی تقدیم کردند.

لحظاتی با افرادی که در بالاترین و پایین‌ترین مکان حرم مطهر مشغول فعالیت بوده‌اند

از فراز و نشیب با امام رضا علیه السلام

محمدحسین مروج کاشانی

اسدالله زرین مهر گنبد شوی حرم مطهر

۲۲ ساله دارای ۵۰ سال سابقه فعالیت در سازمان عمران و توسعه حریم حرم، البته با احتساب سال‌های بعد از بازنشستگی و دعوت دوباره به کار جهت انجام کارهای ویژه در سال ۱۳۵۴ به استخدام آستان قدس رضوی درآمد و بعد از ۳۰ سال تلاش و فعالیت در سال ۱۳۸۴ بازنشسته شد و شاید باورتان نشود از زمان بازنشستگی تا دعوت دوباره برای فعالیت در کارهای ویژه و مخصوص و موردی در حرم امام رضا(ع) فقط یک ساعت طول کشید، چون به دستور تولیت آستان قدس رضوی مرحوم آیت الله واعظ طبسی(ره) دوباره دعوت به کار شد.

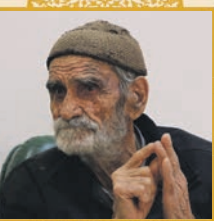
شغل اصلی من در حرم مطهر، انجام عملیات ساختمانی و اصطلاحاً بنایی بوده است و کارهای مختلفی از قبیل دیوارچینی، سقف چینی، گچ مالی، سیمان مالی، ساخت قبور محل دفن، گنبدشویی حرم مطهر(برای مدت ۲۰ سال) و... را انجام داده‌ام و در یک جمله باید بگویم که هر چه عملیات ساختمانی و عمرانی و بنایی در مراحل و عرصه‌های مختلف بوده است به لطف خدا و عنایت امام هشتم(ع) انجام داده‌ام و خدا کمک کرده است و تاریخیچه و قدمت ساخت و ساز

و بنایی در حرم مطهر امام رضا(ع) را از زمان استخدام (سال ۱۳۵۴) تاکنون به یاد دارم. علاوه بر این خداوند کمک کرد و به مدت ۲۰ سال (هر سالی به طور متوسط ۵ تا ۱۰ مرتبه) توفیق داشتم تا عملیات نظافت و شست‌وشوی گنبد مطهر امام رضا(ع) را انجام دهم و شاید بین ۱۵۰ تا ۲۰۰ مرتبه تا به حال این گنبد منور و مقدس امام رضا(ع) را خداوند توفیق داده است که بتوانم شست و شو دهم. در سال ۱۳۷۵ برای اولین مرتبه برای شست و شوی گنبد منور امام هشتم(ع) دعوت شدم، خیلی لحظات عجیب و وصف ناپذیری بود. در بالای گنبد مطهر به امام رضا(ع) گفتم: دوست دارم حالا که توفیق دارم و در بالای گنبد مطهر شما مشغول شست و شوی این گنبد مقدس هستم، از خدا بخواهید کمک کند تا سالیان سال که زنده‌ام برای شما و حرم مطهر شما خدمت کنم. از سال ۱۳۵۴ در ساخت و ساز قبور محل

دفن در مکان‌های مختلف حرم مطهر رضوی شرکت داشتم، شاید بین ۱۵ تا ۲۰ هزار قبر جا(محل دفن) در حرم مطهر در این سالیان طولانی دوران خدمتم در حرم امام رضا(ع) در ساخت و سازها مشارکت داشتم. برایم فرق نمی‌کرد که در زیر زمین مشغول ساخت و ساز باشم یا بالای گنبد مطهر.

همین که برای امام رؤف حضرت علی بن موسی الرضا(ع) کار می‌کردم برایم کافی بود. بارها و بارها در هنگام ساخت و ساز محل دفن در دلم به امام هشتم(ع) گفتم: «ای امام رضا جان، ما را تنها نگذار، شب اول قبر به دیدار من هم بیایا» اگر مبالغه و حمل تعریف از خود نباشد باید بگویم که از مرگ نمی‌ترسم زیرا به لطف حضرت رضا(ع) یقین دارم. علاوه بر آن اگر اعمال و رفتار و گفتار صحیح و درست و همراه با اخلاص باشد، نباید از مرگ بترسی. از سال ۱۳۵۴ تا حالا سر سفره امام رضا(ع) نشسته‌ام و تمام رزق و روزی و حقوق و مخارج زندگی خود و خانواده‌ام را خود حضرت رضا(ع) از سفره باکرامتش تأمین می‌کند. یکی از بهترین ایام دوران خدمتم در حرم امام رضا(ع) هنگام تعویض ضریح مطهر بود که به مدت چهل شبانه روز در عملیات اجرایی تعویض ضریح مطهر امام رضا(ع) در داخل روضه منوره حضرت به دفعات مکرر حضور داشتم و رفت و آمد می‌کردم.

امام رضا(ع) برای من در بالای گنبد مطهر یا در داخل قبر هیچ فرقی ندارد، آقا خیلی کریم است، خود حضرت شاهد است که چه حاجت‌ها که از این بزرگوار و به خاطر لطف و عنایتش خداوند متعال برایم مستجاب کرده است.

محمد جواد براتی

طراحی سنتی گلدسته‌های ایوان ولیعصر علیه السلام

۳۷ ساله دارای ۱۴ سال سابقه فعالیت در حرم مطهر رضوی هستم و در حال حاضر در زمینه طراحی سنتی در بالای مناره‌ها و گلدسته‌های ایوان ولی عصر(عج) در صحن جامع رضوی فعالیت دارم. از اواخر سال ۱۳۸۰ به واحد هنری سازمان عمران و توسعه حریم حرم حضرت رضا(ع) معرفی شدم؛ بین خودم و خداوند متعال نذر سفره حضرت ابوالفضل العباس(ع) کرده بودم که اگر در این سازمان که متعلق به حرم مطهر امام رضا(ع) است پذیرفته و مشغول به کار شوم، حتماً این سفره را پهن و اصطلاحاً برای فقرا و مستمندان خیرات کنم. بعد از اینکه یک یا دو مورد نمونه طراحی در شکل‌های مختلف انجام دادم و بعد از گذراندن مراحل اداری و گزینش و... به لطف خداوند نمونه کارهای من پذیرفته شد و با عنایت الهی و کمک امام رضا(ع) از آن موقع تاکنون در واحد هنری این سازمان و در زمینه طراحی سنتی ایرانی مشغول کار هستم.

حدود ۱۴ سال است که در زمینه‌های هنری مانند کشیدن گلبرگ، گل‌های ختایی و اسلیمی (که در بعضی از رواق‌ها و ایوان‌ها و صحن‌ها کاربرد دارد) در ساختمان بنیاد پژوهش‌های اسلامی، ساختمان مرکز مدیریت حوزه علمیه خراسان، ساختمان مرحوم شیخ محمد عارف (پیر پالاندوز، رنگ آمیزی

گلبرگ‌های سقف سرداب محل دفن پیکر مطهر امام هشتم(ع) به اتفاق سایر همکاران و مسؤولان مربوط نظارت بر اجرای کارهای هنری رواق دارالحججه(عج) در قسمت زیرین صحن انقلاب اسلامی، اجرا و نصب قطعات مقرنس طلای مناره‌ها و گلدسته‌های ایوان ولی عصر(عج) (که بلندترین و مرتفع‌ترین

مکان حرم مطهر امام رضا(ع) می‌باشد) و... فعالیت داشته‌ام. گاهی اوقات به دلایل مختلف حدود ۳۸۰ تا ۳۸۵ پله را باید بالا بروم تا به بالاترین نقطه و مکان فعلی حرم مطهر امام رضا(ع) یعنی گلدسته و مناره ایوان ولی عصر(عج) (ایوان قبله) صحن جامع رضوی برسم و فعالیت و کار هنری خود را به انجام رسانم. آن بالا خیلی صفا دارد. راستش آن بالا که هستم، یک جور دیگری با حضرت رضا(ع) می‌توانم صحبت کنم؛ یک جوری که انگار فقط متعلق به من است. لحظات زیادی تاکنون

برایم پیش آمده است که جلوی ضریح مطهر رضوی رفته‌ام، اما اگر راستش را بخواهید هر موقع دلم می‌گیرد به بالای این مناره و گلدسته می‌آیم و از این بالا، تک و تنها با حضرت رضا(ع) صحبت می‌کنم. از کف صحن جامع رضوی تا بلندترین نقطه و مکان حرم مطهر یعنی بالای گلدسته و مناره ایوان ولی عصر(عج) حدود ۷۰ تا ۷۵ متر فاصله و ارتفاع وجود دارد. آن بالای مناره که مشغول کار هستم به امام رضا(ع) می‌گویم امام رضا جان! جز خداوند و شما کسی الان اینجا نیست که مرا ببیند، از شما می‌خواهم که از من دستگیری کنید و تنهاییم نگذارید و دستم را بگیرید تا همیشه خودم را در محضر مبارک شما احساس کنم. بعضی وقت‌ها خیلی از دوستان و همکارانم می‌گویند که در آن بالا بالاها (بالای گلدسته) که هستی شاید به خدا و امام رضا(ع) نزدیک‌تری، هر چند که خود من معتقدم که قرب جوار در نزدیکی ضریح مطهر امام هشتم(ع) است، اما یک ندایی درون قلمبم فریاد می‌زند که دلت باید به حضرت رضا(ع) نزدیک باشی. من در زمینه فعالیت هنری کار می‌کنم، اما بهترین هنر یک انسان این است که صداقت و اخلاص داشته باشد و خالصانه و با انصاف برای حضرت رضا(ع) کار کند.

خودم را شخص بسیار ثروتمند می‌دانم، نه از نظر پولی و مالی، بلکه از این نظر که در سن جوانی و میانسال‌ی خداوند کمکم کرده است تا در دستگاه و جایی کار کنم که متعلق به امام رضا(ع) است، بزرگ‌ترین ثروت این است که ریزه خور سفره امام رضا(ع) باشی.

شاید باورتان نشود گاهی اوقات در خارج از حرم امام رضا(ع) که هستم از بلندی و ارتفاع ترس دارم، اما خودم هم نمی‌دانم چرا هنگام کار کردن در بالای گلدسته و مناره ایوان ولی عصر(عج) صحن جامع رضوی و در ارتفاع حدود ۷۰ تا ۷۵ متری اصلاً نمی‌ترسم و احساس آرامش و سبکی در آن بالا می‌کنم. من یک اعتقاد شخصی دارم، اصلاً با این گلدسته و مناره انس گرفتم، هر وقت تک و تنها می‌شوم به بالای این گلدسته می‌آیم و با حضرت رضا(ع) صحبت می‌کنم. شاید برای شما قابل قبول نباشد، اما من احساس عجیبی در بالای مناره‌های صحن جامع رضوی دارم، قداس‌ت حرم مطهر را از این بالا یک جور دیگری درک می‌کنم، شاید چون فکر می‌کنم که حاجتم را زودتر از این بالا بالاها از خداوند و امام رضا(ع) می‌گیرم؛ چنین حس و اعتقادی در دلم دارم.

- وقتی از او پرسیده می‌شود شما که در بالای گلدسته و مناره‌های ایوان ولی عصر(عج) در صحن جامع رضوی کار می‌کنید یک جمله به حضرت ولی عصر امام زمان(عج) تقدیم کنید. مکث کرده و در حالی که بغض گلویش را گرفته است و اشک از چشمانش جاری می‌شود، می‌گوید: مهدی جان، از جد بزرگوارت امام رضا(ع) بخواهید تا ما را تنها نگذارد و کمک‌مان کند.

وی در ادامه سخنانش نیز به حضرت رضا(ع) اظهار می‌دارد: ای مظهر جود و کرامت و صفای امام رضا(ع)، از شما می‌خواهم که شفاعت و دستگیری از ما در شب اول قبر و روز قیامت را فراموش نکنید. وی سخنانش را با این جمله به پایان می‌رساند: امام رضا(ع) تا هر زمانی که حواله کنید برایتان از جان و دل کار می‌کنم، خیلی هنرمند که باشم باید اول خدا و بعد شما را از خودم راضی کنم و رضایت شما را به دست آورم.

بارگاه ملکوتی امام ضامن و ثامن، حضرت ابوالحسن الرضا(ع) همواره دارای قداست و حرمت وصف ناپذیری در بین عاشقان و دلباختگان حضرتش بوده و در این میان افرادی بوده و هستند که در جای جای این مکان مقدس مشغول فعالیت و خدمت بوده و آنچه برایشان مهم است رضایت صاحب عظیم الشان دستگاه یعنی علی بن موسی الرضا(ع) است.

به همین بهانه سراغ برخی از افرادی رفته‌ایم که از نظر موقعیت مکانی و جغرافیایی در بالاترین و پایین‌ترین نقطه و مکان حرم مطهر رضوی به مشاغل مختلفی اشتغال داشته و دارند و از آنان درباره دیدگاهشان نسبت به مولای رؤوف و مهربان، امام هشتم حضرت رضا(ع) پرسیده‌ایم که در بالاترین و پایین‌ترین نقطه حرم مطهر، حضور امام رضا(ع) را چگونه دریافته‌اند و در این دو مکان متفاوت (از نظر وسعت و ارتفاع و خصوصیات جغرافیایی) با حضرت چگونه راز و نیاز می‌کنند؟

محمد اسماعیل پاکدل طلاکار حرم مطهر

۷۳ ساله دارای ۳۴ سال سابقه کار و همکاری در سازمان عمران و توسعه حریم حرم حضرت رضا(ع)، همکاری در واحد هنری در زمینه طلاکاری و ساخت و ساز در سازمان. سال ۱۳۴۷ وارد آستان قدس رضوی شدم و در سال ۱۳۸۱ به افتخار بازنشستگی نایل آمدم. بعد از اینکه دوران خدمت سربازی را پشت سر گذاشتم، در زمینه نصب کانال کولر و تعمیرات حلب‌های پشت بام‌هایی که از شيروانی بود مشغول کار شدم. بعد از مدتی تصمیم گرفتم که شغلم را عوض کنم. به یک مغازه آهنگری مربوط به ساخت در و پنجره‌های آهنی رفتم و حدود سه تا چهار ماه مشغول کار شدم. یک روز در سال ۱۳۴۷ که با دوچرخه داشتم به سمت منزل محل سکونت‌مان به سمت خیابان سی متری طلاب سابق می‌رفتم در چهارراه شهید گمنام فعلی (چهارراه مقدم طبرسی سابق) رو به گنبد حرم مطهر امام رضا(ع) ایستادم و به حضرت عرض کردم، دوست دارم که از طریق شما یک کار مناسبی پیدا کنم، یادم هست دو یا سه روز بعد به طور اتفاقی از طرف آستان قدس رضوی برای تعمیر خشت‌های طلایی گلدسته و مناره جنب گنبد مطهر امام رضا(ع) دنبال شخص خاصی می‌گشتند که بتواند این کار را انجام دهد و من هم به طور آزمایشی در این کار شرکت کردم و چند نمونه از خشت‌های مربوط را تعمیر و مرمت کردم و بعد از آنکه استادکاران خبره و ماهر آن زمان که مسؤول کارگران آن موقع بودند، نمونه کار من را دیدند، کار مرا پسندیدند و از همان موقع (سال ۱۳۴۷) به استخدام آستان قدس رضوی درآمد تا اینکه در سال ۱۳۸۱ به افتخار بازنشستگی نایل آمدم؛ البته در حال حاضر نیز به صورت پاره وقت و در مواقعی که نیاز به مشاوره و استفاده از تجربیات من باشد با سازمان عمران و توسعه حریم حرم حضرت رضا(ع) همکاری می‌کنم. به اتفاق همکاران و کارگران عمرانی و ساختمانی مربوط در زمینه ساخت ضریح مطهر جدید (ضریح فعلی) حضرت رضا(ع) در مورد ساخت شبکه‌های ضریح مطهر، ساخت گوی و ماسوره که در شبکه‌های ضریح منور امام رضا(ع) به کار گرفته می‌شود، مشارکت داشته‌ام؛ همچنین در ساخت پنجره نقره سرداب مطهر امام هشتم(ع) در رواق حضرت فاطمه معصومه(س) (دارالاجابه سابق)، ساخت پنجره نقره رواق دارالولایه و... فعالیت داشته‌ام. در موقع نصب ضریح مطهر جدید امام رضا(ع) (ضریح فعلی) در سال ۱۳۷۹ نیز در روزه منوره حضور داشته‌ام. در حرم مطهر امام رضا(ع) کارهای طلاکاری و نصب ورقه‌های طلا و... زیادی را انجام دادم. آنچه در ایوان طلای صحن آزادی، صحن انقلاب و... و هر آنچه در مجموعه حرم مطهر رضوی از سال ۱۳۴۷ تا سال ۱۳۸۱ و حتی در حال حاضر که نیاز به استفاده از ورقه‌های طلا (طلاکاری) در قسمت‌های گوناگون بوده است به اتفاق همکارانم و کارگران فنی و ماهر در این زمینه به دفعات مکرر حضور داشته‌ام.

در زمینه تعمیرات و طلاکاری سقاخانه اسماعیل طلایی صحن انقلاب اسلامی (در سال‌های ۱۳۴۷ تا ۱۳۴۸) در مراحل قلم زنی و نصب دو در طلا در سرداب مطهر امام رضا(ع)، در گسترش وسعت درهای طلا به طرف ایوان صحن آزادی و... نیز فعالیت و مشارکت داشته‌ام. یادم هست که در تعویض خشت‌های طلای گلدسته‌های صحن انقلاب اسلامی، صحن جمهوری اسلامی، ایوان طلای صحن جمهوری اسلامی، طلاکاری گنبد سقاخانه صحن قدس، اسلیمی‌های طلاکاری شده روی سقاخانه صحن انقلاب اسلامی و... نیز شرکت داشته‌ام. با طلا که یک فلز گرانبه‌ای می‌باشد زیاد سر و کار داشته‌ام، اما هیچ وقت مهر و علاقه به طلا در دل و روح و روانم نبوده است. شاید بتوانم بگویم که با حدود ۶۵۰ تا ۷۰۰ کیلوگرم طلا در تمام دوران خدمت و فعالیت‌م در مجموعه حرم مطهر و آستان قدس رضوی به عنوان عملیات طلاکاری، سر و کار داشته‌ام، اما هیچ وقت به این فلز گرانبه‌ای دل نبسته‌ام. طلا طلاست هر جا که باشد، اما ارزش و عیار طلای به کار رفته در مجموعه حرم مطهر رضوی به خاطر انتسابش به بارگاه ملکوتی حضرت رضا(ع) یک ارزش و عیار معنوی پیدا می‌کند. در هنگام انجام عملیات طلاکاری در حرم مطهر رضوی از جمله در قسمت‌های مختلف بالای گلدسته و مناره‌های حرم مطهر امام هشتم(ع) همیشه به امام رضا(ع) می‌گفتم که امام رضا جان! کمکم کنید که وظیفه و کارم را درست انجام دهم و مطابق دستورهای خداوند و خواست و اراده شما کار کنم. طلا برخلاف اینکه فلز با ارزش و گرانبه‌ای است، اما بسیار خطرناک است، خطرناک از اینکه اگر به طلا دل ببندی، طمع و حرص و آز تو را به گمراهی و بدبختی و نابودی می‌کشاند. طلاکاری کار بسیار سهل و آسانی هم نیست، زیرا با برخی مواد شیمیایی مانند اسید نیتریک، اسید سیتریک، اسید کلریدریک و... همراه است. اگر رعایت اصول ایمنی و حفاظتی نشود کار بسیار سخت و خطرناکی است. به نظر من کار برای امام رضا(ع) اصلاً بازنشستگی ندارد البته از نظر اداری و سازمانی هر انسانی یک روزی بازنشسته می‌شود، اما از لحاظ کار دل، کار عشق و کار عقیده و اعتقاد، همیشه می‌توان به امام رضا(ع) تا لحظه مرگ خدمت کرد و هیچ وقت بازنشسته نشد.

رمضانی کارگر حفاری و خدمات عمرانی

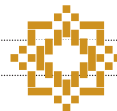
۶۰ ساله دارای ۳۵ سال سابقه همکاری با حرم مطهر امام رضا(ع) و آستان قدس رضوی در فعالیت‌های ساختمانی، عمرانی و بنایی.

بنا به گفته مادرم، ۶ ماهه بودم که پدرم فوت می‌کند و از پدر یتیم می‌شوم. هفت ساله بودم که مادرم به رحمت خدا می‌رود و یک برادر دارم که ۱۲ سال از من بزرگ‌تر بود و او مرا سرپرستی می‌کرد. به لطف خدا رشد و نمو کردم و به ۱۵ سالگی که رسیدم یک رادبوی کوچک دستی داشتم که وقتی اذان ظهر و اذان مغرب از آن پخش می‌شد، گریه‌ام می‌گرفت و راستش را بخواهید با خداوند راز و نیاز می‌کردم که خدایا من دوست دارم در حرم امام رضا(ع) باشم و آنجا کار کنم. در سال ۱۳۵۰ هجری شمسی یک روز وارد حرم امام هشتم(ع) شدم و به آن امام رؤوف گفتم: ای امام رضا جان، از شما یک خواسته دارم و آن اینکه دیگر نمی‌خواهم از کنار حرم شما دور شوم.

در شهر مشهد از دستفروشی شروع کردم (پیراهن و جوراب و... می‌فروختم) تا اینکه در سال ۱۳۵۸ به عنوان حفار چاه وارد دستگاه و مجموعه آستان قدس رضوی شدم. در آن موقع اولین کاری که در زمینه بنایی و عمرانی انجام دادم برای مدرسه علمیه میرزا جعفر (دانشگاه علوم اسلامی رضوی فعلی) یک چاه عمیق ۲۰ متری به وسیله چرخ چاه حفر کردم.

به جز حفر چاه، کارهای دیگری از قبیل مقاوم سازی و تحکیم پایه‌های زیرین ایوان طلای صحن آزادی، حفر تونل (تونل انرژی) صحن آزادی تا روضه منوره (هر دو مورد در سال ۱۳۷۲)، خاکبرداری و تخریب قسمت زیرین صحن انقلاب اسلامی، حفر چاه و تخریب‌های ساختمانی و عمرانی لازم و... به طور عمده در فعالیت‌های عمرانی و بنایی و ساختمانی زیادی در حرم مطهر امام رضا(ع) از سال ۱۳۵۸ تاکنون شرکت داشته‌ام. شاید بتوانم بگویم که از ابتدای استخدام در آستان قدس رضوی تاکنون حدود ۲۰۰۰ چاه در مجموعه حرم مطهر امام رضا(ع) و در مجموعه‌های مختلف آستان قدس رضوی حفر کرده‌ام (مانند حفاری‌های قسمت زیرین صحن انقلاب اسلامی، حفر چاه‌های موجود در رواق دارالحججه(عج)، چاه‌های صحن آزادی و...).

یکی دیگر از فعالیت‌هایی که تاکنون انجام داده‌ام حفر قبر (کندن محل دفن یا همان قبر جا) برای ساختن قبر جهت دفن اموات می‌باشد. به نوعی حفار محل دفن (قبر جا) بوده‌ام، یادم نیست تاکنون چند قبر حفر کرده‌ام شاید بیش از ۱۰۰۰ مورد قبر تا به حال حفر کرده باشم. فکر کنم حدود ۵۰ پیکر اموات و اشخاص مرحوم شده را هم خودم در مجموعه حرم مطهر دفن کرده باشم. از قبر و مرگ و مردن و مرده اصلاً نمی‌ترسم. اگر اعمال انسان مطابق دستورهای خداوند و با اخلاص و بدون دوز و کلک باشد خداوند انسان را کمک می‌کند و بعد از مرگ هم آن‌شاءالله خداوند با انسان با رحمت و آمرزش برخورد می‌کند. من در عملیات عمرانی و ساخت سرداب مطهر که محل قبر و دفن امام هشتم(ع) در حرم مطهر می‌باشد، حضور داشتم و در آن مکان به حفاری و خاکبرداری مشغول بودم. همان طوری که در سرداب مطهر مشغول حفاری و کندن زمین بودم به امام رضا(ع) گفتم: ای پسر رسول خدا(ص)، ای پسر فاطمه(س) من غریبم، تا موقعی که زنده‌ام دوست دارم برای شما کار کنم، لطفاً مرا از این درگاه بیرون نکن و از خدا بخواه که ما را یک ثانیه و کمتر از آن به خودمان واگذار نکنند. من نوکری و کار برای امام رضا(ع) را به ملک و پادشاهی دنیا نمی‌دهم. من با امام رضا(ع) در داخل حفاری‌ها و کنده‌کاری‌های زیرزمین بارها صحبت کرده‌ام. امام رضا(ع) همه جا هستند در داخل قبر، در داخل ضریح مطهر، در داخل سرداب مطهر، در داخل رواق‌ها و صحن‌ها و... فرقی نمی‌کند، فقط باید دلت متوجه حضرت رضا(ع) باشد. وی با چشمانی اشک بار و صدایی گرفته بلند می‌شود و رو به مرقد و ضریح مطهر امام هشتم(ع) می‌ایستد و با این جمله سخنانش را به پایان می‌رساند: امام رضا جان! عمری برای شما کار کردم، قبل از آمدن عزرائیل به دادم برس، از کرامت و بزرگواری شما به دور است که نوکرهای خود را در هنگام مرگ تنها بگذارم.

دلیل وجود این همه امامزاده در ایران چیست؟

ایرانی‌ها؛

ارادتمندان اهل بیت

فروه رضایی

یکی از دلایل بسیار مهم تعداد فراوان امامزاده‌ها در ایران، ارادت شیعیان ایران نسبت به ائمه(ع) و سادات علوی بوده که سبب می‌شد آن بزرگواران با علاقه و خاطری آسوده وارد کشور شوند. میهمان‌نوازی ایرانیان، در کنار ارادت که نسبت به پیامبر گرامی اسلام(ص)، اهل بیت(ع) و فرزندان‌شان در دل داشتند سبب شد از شعارهای عدالت‌خواهانه و مبارزه با ظلم دشمنان قرآن و اهل بیت پیروی کنند. این طور بود که زمینه برای ورود آن‌ها به کشور فراهم می‌شد.

خرافات ممنوع!

خرافات و خواب‌نما شدن به هیچ‌وجه در معرفی امامزاده‌ها از طرف سازمان اوقاف و امور خیریه راه ندارد. این نکته را مسؤولان سازمان اوقاف اعلام کرده‌اند و گفته‌اند: «مخالفت جدی و مبارزه با مسأله خواب‌نما شدن و خرافات جزو سیاست‌های اصلی سازمان اوقاف بوده و ادارات اوقاف در بخشنامه‌ها و دستورعمل‌هایی از این‌گونه مسایل برحذر داشته شده‌اند و بارها توسط مسؤولان اوقاف با همکاری مسؤولان محلی و شورای تامین نسبت به تخریب و امحای بنای امانتی که بر اثر خواب‌نما شدن و خرافات بوجود آمده‌اند، اقدام جدی صورت گرفته و اوقاف در این زمینه پیش‌تاز بوده است.»

در این خصوص باید بدانیم که مسؤولان سازمان اوقاف و امور خیریه برای شناختن امامزاده‌ها تنها به شجره‌نامه آن‌ها رجوع نمی‌کنند بلکه روایت‌های مردمی و گزارش‌های محلی که سینه به سینه نقل شده‌اند، یکی از راه‌های مهم برای شناخت امامزاده‌هاست. البته پیدا کردن شجره‌نامه آن‌ها کار مشکلی است. چون کتاب‌های زیادی درباره علم انساب نوشته شده و از آنجا که فرزندان و نوادگان ائمه(علیهم‌السلام) در غربت زندگی می‌کردند و مدام مورد ظلم و ستم بودند، نوشتن شجره‌نامه آن‌ها مشکل‌تر شد. با این وجود چنین مشکلاتی به معنی راه پیدا کردن خرافات در معرفی امامزاده‌ها نیست.

نسل امام کاظم(ع) در ایران

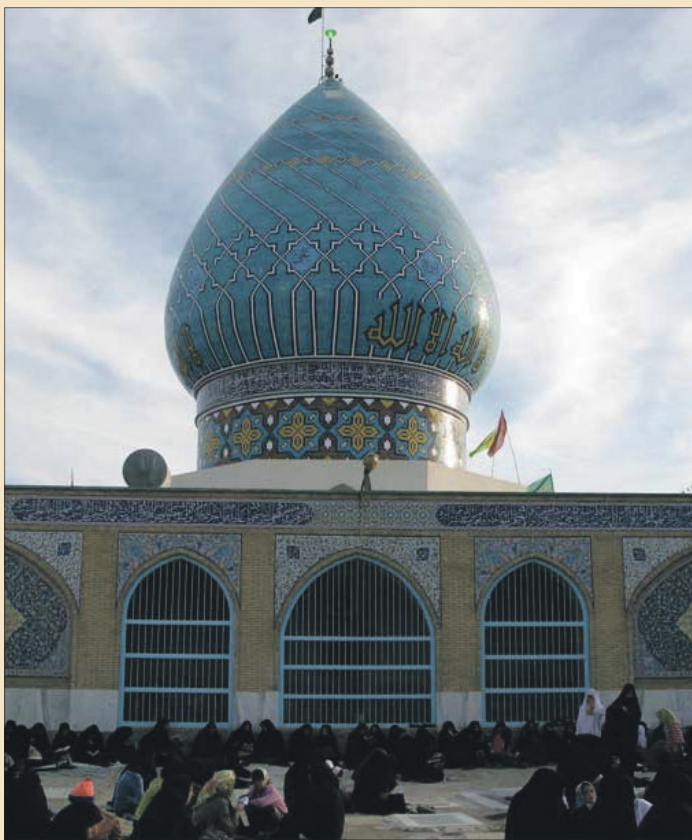
نکته مهمی که از بررسی شجره‌نامه امامزاده‌ها در ایران به‌دست می‌آید این است که بسیاری از آن‌ها از نسل امام کاظم(ع) هستند. سازمان اوقاف و امور خیریه در این خصوص تأکید کرده: «هر امامزاده‌ای که از دنیا می‌رفت بر مزار او لوحه‌ای نصب می‌کردند که نسبش با خط کوفی روی آن نوشته شده بود.

در دوره‌های بعدی، خط کوفی را به خط ثلث یا نسخ تغییر دادند اما در زمان تغییر خط مشکلی که وجود داشت این بود که خط کوفی از نظر اعراب و قرائت مشکل بود و در عین حال فرسوده شدن لوحه‌ها و ریختن بعضی قسمت‌های حروف موجب تحریف در نسب می‌شد. مثلاً گاهی «حسین» به‌صورت «حسن» یا «قی» به‌صورت «قی» درمی‌آمد. حتی در بسیاری از موارد برای مختصر نوشتن نام پدران امامزاده تا اتصال به امام معصوم نام یک یا چند واسطه حذف شده است. به همین دلیل است که امامزاده‌های زیادی داریم که به‌عنوان فرزندان امام کاظم(ع) معرفی شده‌اند اما درواقع از نسل آن حضرت هستند، نه فرزند مستقیم او. چون آن حضرت این تعداد فرزند نداشته است.»

امامزاده‌ای که نسبش به بزرگمرد کربلا می‌رسد

بوشهر میزبان فرزند حضرت ابوالفضل

فاطمه روحانی

در شهرستان بوشهر در نزدیکی ریشهر قدیم، مقبره و زیارتگاهی وجود دارد که به نام امامزاده عبدالمهمین معروف است. عمارت این بنا بسیار قدیمی است و به کرات تعمیرات جدیدی در آن صورت گرفته است. گنبد شلغمی شکل آن حکایت از گنبد سازی دوران قاجاریه دارد. در ورودی آن از چوب ساخته شده است و سبک چوب سازی قدیمی نواحی خلیج فارس را به خوبی حفظ کرده است. آنچه بر لوح رواق داخلی امامزاده نوشته شده نشان می‌دهد: امام زاده عبدالمهمین از فرزندان حضرت ابوالفضل(ع) و سیدی فقیه و پاک سیرت بوده است و در سال ۳۱۲ قمری در بوشهر درگذشته و مدفون شده است.

عبدالمهمین، از بزرگان سادات قرن چهارم

امامزاده عبدالمهمین(ع) در زمان حیات خود از سرامدان عصر خویش و از بزرگان علما و سادات قرن چهارم هجری به شمار می‌آمده و از گذشته تا کنون مورد توجه دوستداران اهل بیت(ع) بوده است. راز ماندگاری این آرامگاه، نه ساخت و زیبایی برون، بلکه سیرت پر فیض درون می‌باشد که با حیات معنوی مردم این خطه در آمیخته است. وجود بقاع متبرکه و مشاهد مشرفه در جای جای ایران مشحون و سرشار از تأثیرات روحی، معنوی، فرهنگی، دینی، اجتماعی و سیاسی است. در طول تاریخ، بسیاری از جنبش‌های سیاسی، مذهبی از ساحت همین اماکن متبرکه شکل گرفته و یا کانون تمرکز آن‌ها بوده است. افزون بر آن، مزار امامزادگان، قبله مرادات، ظهور کرامات و محل حاجات، مطاف عارفان و پاکان روزگار است که همواره لبریز از نور و سرور می‌باشد.

طبق اسناد تاریخی این امامزاده از اولاد حضرت عباس بن علی(ع) می‌باشد که در شجره نامه آن، چنین آمده است: عبدالمهمین بن ابوعلی عبدالله بن علی بن ابراهیم بن الحسن بن عبدالله بن العباس بن علی بن ابیطالب. امامزاده عبدالمهمین که فردی فقیه و دانشمند نبیه بود در زمان خلافت‌هارون الرشید عباسی به مصر و سپس به ایران مهاجرت کرد و در بوشهر ساکن شد و در همان جا در ۳۱۲ قمری درگذشت.

نمادی از گنبدسازی قاجاری

گنبد امامزاده خشخاش هشت ترک است که

امامزاده عبدالمهمین کجاست؟

امامزاده عبدالمهمین در شهر بوشهر و در محله امامزاده واقع است. اطراف آن قبرستان قدیمی و در محوطه محلی برای استراحتگاه زائرین به نام هشتی وجود دارد. در همان خیابان مقبره شیخ حسین چاه کوتاهی معاصر با رئیس علی دلواری واقع است.

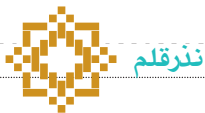
به شکل گنبد سازی قاجاریه می‌باشد. در پایین یعنی کف بنا ترک هشتی‌ها به ۳ متر می‌رسد و تا ارتفاع از پهنای آن کاسته شده به ۲ متر، ۸۰ سانتی متر، ۶۰ سانتی متر و تا ۲۰ سانتی متر به انتهای

سقف خاتمه می‌یابد. معمار بنا مشخص نیست. مصالح به کار رفته سنگ اسفنجی و گنبد با اندود گچ است. پوشش سقف در ایوان‌ها از چوب صندل است. درها از جنس چوب ساج و دو ورودی بزرگ با کنده کاری زیبا از چوب می‌باشد. در آب انبار قدیمی سنگ قبر دوران اسلامی نیز یافت می‌شود. اطراف گنبد صحن رواق‌هایی وجود دارد که میله‌های بلند سبب ورود جریان هوا به داخل محوطه می‌شود و دارای طاق‌های بلندی است. کاشی‌های درون گنبد قدیمی بوده و رنگ‌های کبود سبز، قرمز، سفید و زرد به کار رفته و اشکال گل و بوته را دارا است. گنبد دارای گچ‌بری‌های زیباست و تزیینات در و پنجره و شیشه‌های رنگی هشتی بر تلطیف نور و زیبایی بنا افزوده است.

زیارتگاهی بر ستیغ کوه

عکس‌هایی از بقعه امامزاده زکریای شیروان در خراسان شمالی بقعه امامزاده زکریا(به باور اهالی زکریای پیغمبر) در ۱۳ کیلومتری شمال شرقی روستای نامانلو در مجاورت دشت گلیل قرار دارد و محل زیارت و سیاحت اهالی شیروان و روستاهای اطراف است.

نذر قلم

توسط آستان مقدس عباسی صورت گرفت

ساخت نخلستان نمونه در استان کربلا

آستان مقدس عباسی در زمینی به مساحت ۶۲ هزار و ۵۰۰ متر مربع و در ۴۰ کیلومتری کربلای معلی، پروژه ساخت نخلستان نمونه را آغاز کرد.

این پروژه در کنار پروژه تأمین آب کشاورزی موسوم به «الساقی» که در آن از آب قنات‌ها به جای آبیاری از رودخانه فرات استفاده می‌شود، احداث شده و تلاش می‌شود که با ساخت این نخلستان نمونه، نخل‌های در حال انقراض، دوباره احیا شوند. آستان قدس عباسی با اجرای این پروژه تلاش دارد تا ضمن استفاده از زمین‌های بایر و توسعه کشاورزی استان کربلا، از بیابان‌زایی و ورود ریزگردها به کربلا جلوگیری شود.

یادآور می‌شود، عراق طی سال‌های گذشته به عنوان بزرگ‌ترین صادرکننده خرما در جهان شناخته می‌شد به گونه‌ای که هزاران تن انواع خرما در سال در این کشور تولید و به اقصی نقاط جهان صادر می‌شد، اما امروزه عراق از کشور برتر صادرکننده خرما، به درجات پایین جدول صادرکنندگان خرما تنزل یافته و نخلستان‌های آن آهسته آهسته جای خود را به ساختمان‌های مسکونی و صنعتی داده‌اند.

ساخت شبکه تخلیه پساب آستان مقدس کاظمین

توسط بخش فنی مهندسی آستان مقدس امامین الجوادین(ع) در کاظمین، شبکه تخلیه پساب این آستان مقدس در حال اجرا است.

حسین جبار عبد الامیر مهندس ناظر این پروژه در این خصوص گفت: با توجه به حضور روزافزون زائران در کاظمین، شبکه‌های قدیمی قادر به جذب پساب روزافزون نبودند از این رو ایجاد شبکه‌های جدید برای کنترل عملیات تخلیه به شبکه‌های عمومی خارج از آستان مقدس در حال پیگیری است.

وی تصریح کرد: فاز اول این پروژه با کمک مشاوران متخصص مهندسی دانشگاه بغداد به انجام رسید و در فاز دوم پروژه خط لوله‌هایی با کیفیت جهانی از نوع (lift station) و با قطرهای گوناگون (از ۱۱۰ تا ۳۱۵) استفاده شده است که پساب را به دو تونل با طول ۲۵۰ متر در دو طرف باب المراد و باب القبلة تخلیه می‌کند.

همسایگان آفتاب

یار ۷۵ ساله

حبیب بن مظاهر که نام اصلی او حبیب بن مظهر است، بزرگ‌مردی از طایفه با شرافت و افتخار آفرین «بنی اسد» و از صحابه رسول گرامی اسلام(ص) و حضرت علی(ع) است. او عالمی فقیه و عابدی شب زنده‌دار و حافظ کل قرآن بود؛ به طوری که امام حسین(ع) درباره او چنین می‌فرمایند: حبیب مرد با فضیلتی بود که از شب تا صبح قرآن را ختم می‌کرد.

چهره بارز «حبیب» همیشه در تاریخ مانند خورشیدی تابان، درخشیده و می‌درخشد و در آن امتحانات سهمگین بعد از رحلت رسول خدا(ص) و واقعه صفین و نهروان و جمل از صراط مستقیم دور نشد. حبیب بن مظاهر که مسن ترین شهید کربلا است در روز عاشورا، در سن ۷۵ سالگی امام حسین(ع) را همراهی کرد.

او در روز عاشورا با شجاعت تمام، در مقابل لشکر عمر سعد ایستاد و شروع به نصیحت و اندرز کرد تا بلکه بتواند آن خفتگان و اسیران هوای نفس را بیدار کند، اما پس از نبردی شجاعانه در حالی که تشنگی و خستگی بر او چیره شده بود، در روز عاشورا به شهادت رسید و سر مطهرش را از تن جدا کردند. زمانی که که قبیله بنی اسد برای دفن پیکر مطهر شهدای کربلا آمدند، حبیب را که از بزرگان و مورد احترام آنان بود، در ۱۰ متری قبر مطهر امام حسین(ع) به طور مستقل و جداگانه به خاک سپردند. بعدها این مرقد در داخل روضه امام حسین(ع) و در رواق جنوبی قرار گرفت.

نگاهی به خدمات بخش تنظیف و غبارروبی حرم مطهر علوی

خدامان به میهمان نوازی می‌آیند

زهرا چکنه

۶ هزار متر به فضای حرم مطهر امام علی(ع) افزوده می‌شود

پیشرفت این پروژه بسیار خوب بوده و یک طبقه از قسمت زیارتی آن در اختیار زائران قرار گرفته و طبقه بالای آن نیز تا عید نوروز به بهره‌برداری می‌رسد. وی درباره اعتبارات مورد نیاز برای تکمیل پروژه صحن حضرت زهرا(س) گفت: تا پایان پروژه به ۱۲۰ تا ۱۳۰ میلیارد تومان اعتبار نیاز داریم که البته این میزان تأمین اعتبار شده است.

دستگاه‌ها و ماشین آلات نوین صورت می‌گیرد.

فرش‌های عرشی

معاون بخش خدمات آستان مقدس علوی با اشاره به خدمات ارایه شده در کارگاه فالیشویی وابسته به حرم مطهر اظهار می‌دارد: این کارگاه وظیفه شست‌وشوی تمامی فرش‌ها، حصیرها و موکت‌های رواق‌ها، صحن‌ها و حریم حرم مطهر را برعهده دارد. وی با بیان اینکه پتوهایی که برای استراحت در اختیار زائران قرا می‌گیرد، به صورت مستمر شسته می‌شود، می‌افزاید: قالی‌ها، موکت‌ها و حصیرهای موجود در مبدای ورودی و اماکن متبرکه که فرسوده شده است، به صورت دوره‌ای با قالی‌های نو تعویض می‌شود و تمام تلاش ما بر این است که بهترین امکانات را در اختیار زائران قرار دهیم.

رئیس ستاد بازسازی عتبات عالیات با بیان اینکه تا ایام نوروز ۶ هزار متر به فضای حرم مطهر امام علی(ع) افزوده می‌شود، گفت: بخش زیارتی صحن حضرت زهرا(س) تا خرداد سال آینده آماده می‌شود و کل صحن نیز تا پایان سال ۹۶ به بهره‌برداری می‌رسد. حسن پلارک صحن حضرت زهرا(س) را بزرگ‌ترین پروژه مذهبی جهان اسلام عنوان و بیان کرد:

هستند. الجبوری در ادامه عنوان می‌کند: کف رواق‌ها، صحن مطهر، صحن حضرت فاطمه (س) و فرش‌های اماکن متبرکه از جمله بخش‌هایی است که به صورت مستمر و در شبانه‌روزی نظافت و غبارروبی می‌شود. این مقام مسؤول، ساماندهی روند پهن کردن و جمع آوری فرش‌ها، مرتب کردن قفسه‌های قرآن و مفاتیح الجنان و غبارروبی و جلادهی آینه کاری‌ها و درب‌های ورودی و ضریح مطهر را از جمله وظایف بخش خدمات آستان قدس علوی بر می‌شمارد و می‌گوید: به منظور غبارروبی آینه کاری‌ها، لوسترها و کانال‌های تهویه مطبوع، بالابرهای ویژه‌ای در اختیار داریم و اماکن مرتفع مانند کاشیکاری‌ها و آینه کاری‌های داخل حرم مطهر هر هفته غبارروبی می‌شوند. وی با اشاره به شست‌وشوی دوره‌ای گنبد مطهر توضیح می‌دهد: تمام مراحل نظافت، غبارروبی و شست و شوی اماکن متبرکه توسط

زمانی که به بارگاه منور امیر المؤمنین(ع) در نجف اشرف مشرف می‌شوی در کنار حال و هوای معنوی که در صحن و سرا و ایوان طلا حضرت پیچیده است، این نظافت و تمیزی و معطر بودن اماکن متبرکه است که همزمان با حال معنوی، حال ظاهری تو را خوب می‌کند. چند سالی است که شرایط برای میلیون‌ها عاشق از دورترین نقاط کره خاکی فراهم شده تا عطر شب و روز نجف اشرف را از نزدیک استشمام کنند و به آستان بوسی این امام همام بیایند. از این رو خدامان آستان مقدس علوی تمام تلاش خود را می‌کنند که نظافت و تمیزی این حرم در شأن صاحبخانه و میهمانش باشد.

■ نظافت و غبارروبی ۲۴ ساعته

سلام الجبوری معاون بخش خدمات آستان قدس علوی در این باره می‌گوید: خدامان این آستان مقدس به منظور حفظ نظافت این حریم ملکوتی به صورت شبانه‌روزی و در چهار نوبت مسؤولیت نظافت اماکن متبرکه رضوی را برعهده دارند. وی در خصوص فعالیت‌های بخش خدمات حرم مطهر امام علی(ع) بیان می‌کند: برای نظافت و غبارروبی مستمر فضای داخلی و خارجی حرم مطهر، خدامان این بخش در نوبت‌های صبح، عصر، نوبت شبانه اول و نوبت شبانه دوم مشغول به نظافت و غبارروبی حرم مطهر

کاظمین در گذر تاریخ

نگاهی به مشاهیر مدفون در حرم مطهر رضوی

خفتگان در بهشت

محمدحسین مروج کاشانی

دیگری بعد از انتشار این پنج جلد پس از رحلت، در حرم مطهر رضوی به خاک سپرده شده‌اند (از قبیل: مرحوم آیت‌الله خزعلی(ره)، مرحوم آیت‌الله واعظ طبسی تولیت فقید آستان قدس رضوی و...) که در چپ مجلد باید مورد بازنگری و ویرایش قرار گیرد.

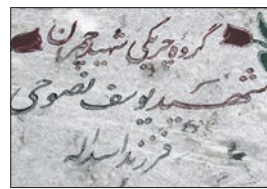
کارشناس این دفتر یادآور می‌شود: مراجعه کنندگان و عموم زائران و مجاوران بارگاه ملکوتی حضرت رضا(ع) می‌توانند برای کسب پاسخ مناسب از محل دفن افراد و اشخاص مورد نظر خود و یا کسب اطلاعات بیشتر از شرایط و ضوابط دفن پیکر اموات در حرم مطهر رضوی و آرامگاه خواجه ربیع مشهد به محل دفتر امور دفن حرم مطهر امام رضا(ع) (واقع در اتاق شماره ۱۶۹- صحن مبارک آزادی) مراجعه و یا با شماره تلفن‌های ۰۵۱-۳۲۰۰۲۲۴۵ و ۰۵۱-۳۲۰۰۲۱۵۳ تماس حاصل نمایند.

عکس‌ها: محسن رحیمی غنبریان

رضاع (در رواق‌ها و صحن‌های حرم مطهر) اقدام نموده است که تاکنون پنج مجلد از این اقدام تحت عنوان مشاهیر مدفون در حرم مطهر رضوی چاپ و توسط آستان قدس رضوی منتشر شده است که لازم به ذکر است به این مطلب هم اشاره شود که مشاهیر و سرشناسان

نسبت به استخراج نام برخی از این مشاهیر اقدام کرده است. وی متذکر می‌شود: بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی از سال ۱۳۸۸ نسبت به استخراج نام و نشان حدود ۹۲۱ نفر از مشاهیر و نام‌آوران دفن شده در جوار مرقد مطهر امام

الحجج امام رضا(ع) مدفون گشته‌اند که خوشبختانه به برکت انقلاب اسلامی ایران و با تلاش خستگی ناپذیر و همت والای مدیران و مسؤولان و پژوهشگران آستان قدس رضوی، بنیاد پژوهش‌های اسلامی این نهاد مقدس در یک طرح ماندگار و در حد بضاعت و توان خویش

از زمان شهادت حضرت ابوالحسن الرضا(ع) و مدفون شدن ایشان در مکان فعلی، نامداران و مشاهیر قابل توجهی سر بر آستان پاک حرم نورانی حضرتش نهادند که اینک جز شماری اندک، نشانی از آنان در رواق‌ها و صحن‌های بارگاه ملکوتی امام هشتم(ع) نیست و سزاوار است که نام و یاد این بزرگان مدفون شده در حرم مقدس امام رئوف و مهربان، برای بازدیدکنندگان و مراجعه کنندگان بیان شود.

کارشناس دفتر امور دفن حرم مطهر در گفت‌وگو با خبرنگار ما می‌گوید: تعداد بسیاری از علمای دینی، دانشمندان اسلامی، شعرا، هنرمندان، صاحب منصبان، واقفان آستان قدس رضوی، رجال سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، نظامی و... در ادوار مختلف تاریخ در صحن و سرای حضرت ثامن

نذر قلم

پروانه عارف نقاش پیشکسوت مشهدی:

تابلوی ضامن آهو پیشکشی کوچک به خورشید خراسان است

زهرا دلپذیر

توضیح این نمادها می‌گوید: خورشید در این تصویر جلوه‌ای باشکوه و بارز دارد که نمادی از وجود مبارک امام رضا(ع) است که خورشید خراسان است و لقب شمس‌الشموس دارد، از سوی دیگر خورشید همیشه از خراسان طلوع می‌کند. کبوتر هم که تحت انعکاس نور خورشید و هم رنگ با خورشید جلوه‌گری می‌کند، نمادی از کبوتران حرم امام هشتم است. گنبد و گلدسته‌ها هم از دور نمود دارد و حریم حرم را نیز که دارای حرمت خاصی است با حصار

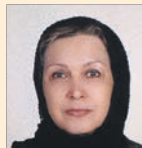
نشان داده‌ام. این هنرمند نقاش با اشاره به اینکه امام هشتم یک رابط و واسطه مقدس بین بنده و خداست تصریح می‌کند: از هر جا که باشی می‌توانی با امام خود ارتباط برقرار کنی و این اتصال به زمان و مکان خاصی بستگی ندارد و با محبت و عشق و ارادت به امام می‌توان با ایشان ارتباط برقرار کرد و از نور وجود ایشان بهره‌مند شد.

وی با اشاره به اینکه هر کس به امام رضا ارادت دارد به نوعی ارادت خود را به ایشان که ولی نعمت ماست نشان می‌دهد، خاطر نشان می‌کند: این آثار نشان اظهار ارادت خالصانه من و در واقع ادای دین کوچکی به امام مهربانی‌هاست که همچون خورشیدی گرم و روشن، انوار خود را بر ما می‌تاباند و ما را از برکات خویش بهره‌مند می‌کند.

بود. من تا آن زمان چندان با امام هشتم مانوس نبودم ولی پس از آن سعی کردم بیشتر و بهتر ایشان را بشناسم که نتیجه آن آفرینش اثر ضامن آهو بود. وی با بیان اینکه همه ارادت من به ساحت مقدس امام هشتم در این تابلو نمود یافته است می‌گوید: در این تصویر از نمادها و شاخصه‌های دینی استفاده کرده‌ام؛ مثل حرم، شمع، ضریح، دست نیاز مردم، خود امام، و آهویی که پناه آورده است که همه نمادهایی از حرم هستند و بویژه با غلبه رنگ آبی که در تفکر ایرانی نماد پاکی و معنویت است و در معماری مساجد و

می‌کند: در نقاشی برای من اعتقادات مذهبی به شکل منطقی اهمیت دارد و در تابلوهای مذهبی‌ام سعی کرده‌ام با استفاده از نمادهای اسلامی و رنگهای آبی، سبز و طلایی، مفاهیم مذهبی را به تصویر بکشم و این احساس را به بینندگان آثارم نیز القا کنم. عارف تابلوی ضامن آهو را پیشکشی به امام رؤوف می‌داند و خاطر نشان می‌کند: سال‌ها پیش دچار بیماری شده بودم و بسیار مستاصل بودم، در عالم رویا به من فهماندند که باید به ضامن آهو متوسل شوم و نتیجه این توسل شفا از بیماری

عشق و ارادت به امام مهربانی‌ها، حضرت رضا(ع)، همواره دستمایه آفرینش آثار زیبایی در عرصه‌های مختلف هنری، ادبی و... شده است. «پروانه عارف» هم از هنرمندان نقاش پیشکسوت مشهدی است که مفاهیم ذهنی و اجتماعی را در انعکاسی گرم و لطیف، در طیف‌های رنگی به نمایش می‌گذارد. او تاکنون تابلوهایش را در ۵۹ نمایشگاه داخلی و خارجی به نمایش گذاشته و برگزیده آثار چند سال اخیر وی نیز سال ۹۴ از سوی انتشارات کلهر به چاپ رسیده است. این بانوی هنرمند، درباره مفاهیم و شخصیت‌های مذهبی، بویژه امام رضا(ع) نیز آثاری را در کارنامه خود دارد.

تابلوی ضامن آهو

پروانه عارف سبک آثارش را انتزاعی، سمبلیک و نمادین می‌داند و می‌افزاید: من فیگوراتیو و مضمون‌گرا هستم؛ یعنی همه‌چیز را رنگ، فرم و فیگور می‌بینم؛ اما جنسیت و شکل برای من مهم نیست، انسانیت برای من مطرح است؛ اما چهره مطرح نیست. وی با اشاره به اینکه ریشه تمام هنرها یکی است و همه آن‌ها احساسات را برمی‌انگیزند و با احساسات مخاطب ارتباط مستقیم دارند، نقاشی را یکی از بهترین هنرها برای بیان نمادها و مفاهیم مذهبی می‌داند و خاطر نشان

حریم شمس‌الشموس

پروانه عارف درباره تابلوی دیگر خود با موضوع امام رضا(ع) می‌گوید: این دومین تابلوی من درباره امام هشتم(ع) است و در این کار هم از نمادها استفاده کرده و حرم امام هشتم را به شکل حریمی امن و مقدس به تصویر کشیده‌ام. وی در